

DATUM
2022-11-08DIARIENR
2022/158-4ERT DATUM
2022-07-12ER BETECKNING
S2022/03277Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Nästa steg - Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer, SOU 2022:41

Statskontoret konstaterar att det finns stora brister i äldreomsorgen som varit kända länge och som kom fram särskilt tydligt under pandemin. Vi delar utredningens bedömning att statens styrning av äldreomsorgen behöver bli tydligare för att komma till rätta med bristerna. Vi delar också bedömningen att staten behöver tillföra resurser till kommuner och regioner för att de ska kunna klara av de nya åtaganden som förslagen innebär.

Statskontoret lämnar få synpunkter på förslagen i sak utan fokuserar på vad de innebär för statens styrning av kommuner och regioner, uppföljning av tillämpningen av den nya lagen samt hur utredningen föreslår att förslagen ska finansieras.

Statskontoret tillstyrker på ett övergripande plan, förslagen om en äldreomsorgslag, en nationell ordning för kvalitetsutveckling och stärkt primärvård i kommunerna.

En lag löser inte alla problem

Utredningen har i enlighet med direktiven avgränsat sitt arbete till författningsförslag. Statskontoret menar dock att det är osäkert vilka effekter lagen kommer att ge i praktiken. Statskontoret bedömer att det inte räcker med lagreglering för att komma till rätta med bristerna i äldreomsorgen. Statskontoret bedömer att de problem i äldreomsorgen som till exempel handlar om bemanning och kompetensförsörjning inte helt kan lösas genom en lag.

Utredningens förslag tar rimlig hänsyn till det kommunala självstyret

Statskontoret bedömer att det behöver finnas en balans mellan statlig styrning och kommunalt självstyre när det gäller äldreomsorgen. Styrning, finansiering, ansvarsförhållanden och samspel inom området, behöver fungera såväl för huvudmännen och staten som för verksamheter och personal med ansvar för vården och omsorgen av äldre.

Statskontorets analyser visar att statens styrning av kommuner och regioner har ökat på senare tid, både i omfattning och i detaljeringsgrad. Det gäller inte minst riktade statsbidrag som kan försvåra för kommuner och regioner att planera och styra sina verksamheter. Statskontoret ser därför positivt på att utredningen föreslår att förslagen finansieras genom tillskott till det generella statsbidraget för kommuner.

Statskontoret bedömer sammantaget, även om den statliga styrningen av äldreomsorgen ökar, att utredningen med sina förslag har tagit hänsyn till det kommunala självstyret på ett balanserat sätt.

Värdefullt att utredningen har uppskattat kostnader för förslagen

Statskontoret tar inte ställning till nivån på utredningens uppskattning av kostnaderna för förslagen. Statskontoret vill ändå framhålla att det är värdefullt att utredningen har uppskattat kostnaderna för förslagen, något vi tidigare har efterfrågat när det gäller utredningen om god och nära vård. Statskontoret bedömer att utredningen har gjort kvalificerade och transparenta uppskattningar av förslagens kostnader med hänsyn taget till de bristande underlagen för beräkningarna.

Den behövs en samlad extern uppföljning av tillämpningen av den nya lagen

Statskontoret anser att uppföljning av hur kommuner och regioner tillämpar de nya åtagandena och vilka resultat som nås är helt nödvändigt för att kunna säkerställa att reglerna bidrar till likvärdighet och högre kvalitet i äldreomsorgen. Utredningen föreslår att socialnämnden ska upprätta en årlig kvalitetsberättelse och att en myndighet ska följa upp den nationella ordningen för kvalitetsutveckling, vilket är bra. Men utredningen föreslår inte någon samlad extern uppföljning av den nya lagen, varken av tillämpningen av lagen i kommuner och regioner, eller av vilka resultat som uppnås.

Statskontoret konstaterar att utredningen bedömer att flera av förslagen inte innebär nya åtaganden för kommuner och regioner och därmed inga kostnader. Statskontoret ser en risk i att vissa av dessa förslag ändå i praktiken kommer att medföra kostnader för vissa kommuner och regioner och i så fall behöver finansieras. Även om dessa förslag är förtydliganden av sådant som redan förväntas i enlighet med nuvarande regelverk uppfyller inte alla kommuner och regioner dessa krav idag. Det är viktigt för regeringen att även följa hur kommuner och regioner tillämpar regler som de inte får finansiering för.

Viktigt att tydliggöra huvudmännens uppdrag inom vård och omsorg

Statskontoret ser utredningens förslag om förtydligade uppdrag till huvudmännen inom primärvården som viktiga delar i en samlad utveckling av vård och omsorg. Statskontoret har i andra sammanhang identifierat liknande behov av att tydliggöra huvudmännens uppdrag för vård och omsorg.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Hanna André och utredare Maria Karanta, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall

Maria Karanta